

Ádám, hol vagy?

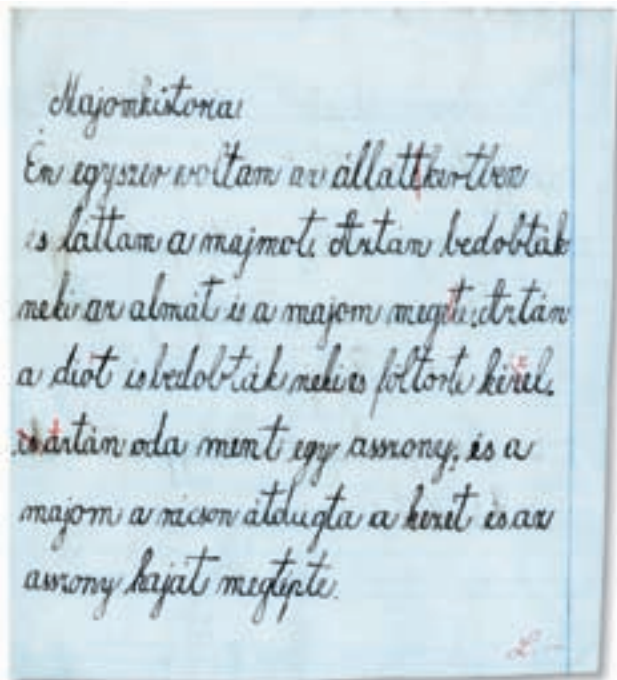
Kosztolányi Ádám 1915-ben született Budapesten. Apja Kosztolányi Dezső, az ismert író és költő, édesanyja Kosztolányi Dezsőné Harmos Ilona színésznő és író. Iskoláit a budapesti Verbőczy és a Kegyesrendi gimnáziumban végezte. Érettségi után a budapesti tudományegyetem böl-

csészeti karára iratkozott be a magyar-francia-filozófia szakra, ahol 1937-ben abszolvált. 1938-tól 1945-ig a Révai Irodalmi Vállalatnál lektor. A *Jövendő*, a *Nagyvilág*, a *Haladás*, az *Élet és Irodalom* rendszeresen közli írásait. 1980-ban halt meg Budapesten.

KOSZTOLÁNYI ÁDÁM ELSŐS FÜZETE

Egy füzetről, egy kis poros füzetről szeretnék beszélni, melyben feleségem aggódó tekintetét látom, ahogyan az írás fölé hajolva talpra állítja az ittasan fetrengő betűket, és a csöppnyire zsugorodott törölógumival gondosan megtisztítja a mássalhangzók maszatos peremét. Ádám fiam izzadó tenyerének cinke-nyomain utat tör magának a tiszta gyermeki gondolat, és láss csodát, még tüsszögéseinek millió tükröcserepe is itt csillog a füzet kávébarna borítóján. A sűrű ákombákomok függönye mögül néha felbukkan Gáspár Margit tanítónő apró alakja, kinek nagy piros

L betűje olyan mint a megálljt parancsoló jelzőlámpa a Nyugati pályaudvaron. Most éppen kisimítja fiam füzetében a mókás számárfüleket, és anyásan rázza mutatóujját a bohóckodó nebulók felé... *Majomhistória*. Ez a címe fiam első fogalmazásának. Istenem, milyen régen is volt, amikor Ilonával a pesti állatkertben jártunk. Ádám előreszaladt a piros fenekű majmot köszönteni, én meg reszketve néztem utána, mert féltem, hogy a tüzes kis állat a rácson keresztül magához rántja. Mondja el fiam ezt a históriát ahogyan ő, a kis bohó látta 1921-ben, mint elsős kisdíák.

I. minőség.

Írás.

*Kosztolányi Ádám III. oszt.
tan*

*Budapest székesfőváros tanácsának 25.218/1906 - VII. sz. a.
kiadott szabályzata szerint készült füzet.*

III-IV. osztály.

Belső tartalom: 8 lap.

Kosztolányi Ádám harmadik osztályos tanuló füzete

Karlo
Vasárnap.

Holnap karácsony lesz. Ma nagyon esett
a hó. Jófajta volt. Fényképet csináltak
rólam a kocsolya bérlet mármára.

Hétfő.

Tegnap karácsony volt. Kaptam egy
virat katonával együtt, egy tirolis játékot.

és kaptam még egy F. T. C. - M.
T. H. játékot és még kaptam majom köny-
vet: Magyarország történetét. (Yokai). É
Babroglal karaván. (Máry Mária).
Tamas urfi mint detektiv. (Mark Twain).
Holdas és Királyfi. (Mark Twain). Egy
komisár kölyök naplója. (Marinthe Frigyes).
Strogoff Mihály utarása. (Verne).
A Verser. (Máry Mária).
A vadász. (Hopper).
És még kaptam egy pár karaván, és egy

elmentem sétálni, de meggondoltam
magam, és felakartam menni a barátom-
hoz. De megtudtam hogy a barátom
beteg.

Esténként.

Mama egész nap szánkászni voltam,
a vérművi pályán.

Péntek.

Ma egész délután a barátomnál,
magyon jól játszottunk. Délután ~~szán-~~
kártaim, de nem sokáig, mert nagyon
hideg volt. Mikor bejöttem olvastam.

Sombat.

Ma sokat ~~szánkártaim~~. Ittán neki
ment egy ~~szánkó~~ a lábammak de úgy,

hogy majdnem eltört a lábam. Dél-
előtt pedig játszottam a vőrámmal.

Vasárnap.

(Dél) Dél előtt színházi voltam,
de majdnem megfagytam. Délután
olvastam és tivoliztam az Glóriával.

Ulfő.

Ma délelőtt nagyon jól mulattam,
a barátommal, és még egy gyerekkel.
Délután pedig sétáltam és olvastam.
Estén kaptam az apukámtól egy 100

és előjegyző naplót.

Hidd.

Ma délelőtti nánikárumi voltam. Delután
pedig az Blondának a nyakába egy
pokár vízet ontottam, ő nagyon megpolt
íjedve, mert nem tudta honnan jön a víz,
én pedig jót nevettem rajta. Aztán
elmentünk sétálni. (Én mehetek rola
kedves naplóm hogy pajkos vagyok mert
nagyon mincsem, testvéreim és barátom is
csak egy van a többi barátaim mehetnek).

ma és örülök ha pajkoskodhatok.

Ismerlek.

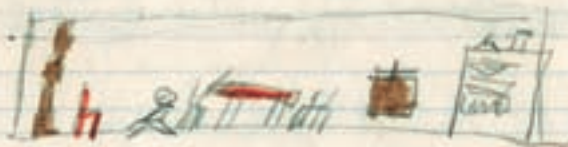
Ma délután ~~színházi~~ voltam. Délután
pedig egy barátommal játszottam. Aztán
olvastam a Magyar Nemzet Történetét, és a
tatárjárást is áttanulmányoztam. Este a
hő.

Estoróki.

Ma délelőtt maikánni voltam és egy lánynak 4 darabra törött a maikója. Délután jöttök voltam és este nagyon sokat tanultam.

Betek.

Ma délelőtt sokat tanultam és írtam. Délután tornacsin voltam és vendégségbe. It vendégségbe nagyon jól mulattunk.

(M) Gombot.

Ma délelőtt maikánni és olasztam, délután

an Erlich Lacinál voltam, ahol kistűnőm
mulattam.

Vasárnap.

Ma délelőtti tanultam. A Gellérthegyre
elbédeltem és egy fiútól kaptam három
Göze Gábor könyvet kölcsön.

L.-

Az öreg tanító.

Az öreg tanító csendesen ballag az utcán.

Meg-megáll és nemüggőn nézi mindent.

Az öreg öreg öreg tanító

amit maga korán lát. Az iskola mellett

halad el. Fátal tanító jár

most már az ő helyén. Hallja

hogy ott benne épp az Gyermek

imelke az gyermekek. Amint hall-

gatja, eszébe jut, hogy valamely

nagy 1 elmúlt reggelén egy kis

Hi volt Attila: Attila attilag ura
volt és a Hunok királyas. Hi fia volt
Attila? Attila Bendequiu fia volt.
Mi csinált Attila? Attila meghódította
az egész Világot. Menny fia volt Attilának?
Attilának három fia volt. Hi volt Attila
legkiseb fia? Attila legkiseb fia Csaba volt.
Mi történt Attila halála után? Attila
halála után az emberek szomorúak lettek.
Hi volt Attila? Attila a magyarok ve-
nére volt és az első honalapító.

Kosztolányi Dezső

Mostan színes tintákról álmodom.

*Legszebb a sárga. Sok-sok levelet
e tintával írnék egy kisleánynak,
egy kisleánynak, akit szeretek.
Krikszkrakszokat, japán betűket írnék
s egy kacskaringós, kedves madarat.
És akarok még sok másszínű tintát,
bronzot, ezüstöt, zöldet, aranyat,
és kellene még sok száz és ezer
és kellene még aztán millió:
tréfás-lila, bor-színű, néma-szürke,
szemérmetes, szerelmes, rikító,
és kellene szomorú-viola
és téglabarna és kék is, de halvány,
akár a színes kapuablak árnya
augusztusi délkor a kapualján.
És akarok még égő-pirosat,
vérszínűt, mint a mérges alkonyat
és akkor írnék, mindig-mindig írnék.
Kékkel húgomnak, anyámnak arannyal:
arany-imát írnék az én anyámnak,
arany-tüzet, arany-szót, mint a hajnal.
És el nem unnám, egyre-egyre írnék
egy vén toronyba, szünes-szüntelen.
Oly boldog lennék, Istenem, de boldog.*

Kiszínezném vele az életem.

1910

Itt gyümölcsök tavasztól kint ~~ön~~ gyümölcsöt
adnak.

Májusban cseresznye

juniában ribizli, földieper

júliusban alasz szőlő, meggy

augusztusban ringlőta és korte

szeptemberben és októberben szőlő, kelti alma, mál-

Ujfalusi labó.

Ujfaluban labókat olyan emberek keltnek
földjükön. Ezek földművelők, mert
maguk dolgoznak a földjükön és ami ~~xnem~~
kell azt eladják, adnak keltnek mindezt

1. Jerső, Mrs. Anna 1720
 2. Bela, Mihály
 3. Hárty, Károly, Ágnes

Közeledik a tél. Víznek fűtőshöz
 kényszernek. Rendbe hozatják a
 kályhákat. Víznek fűt menet.

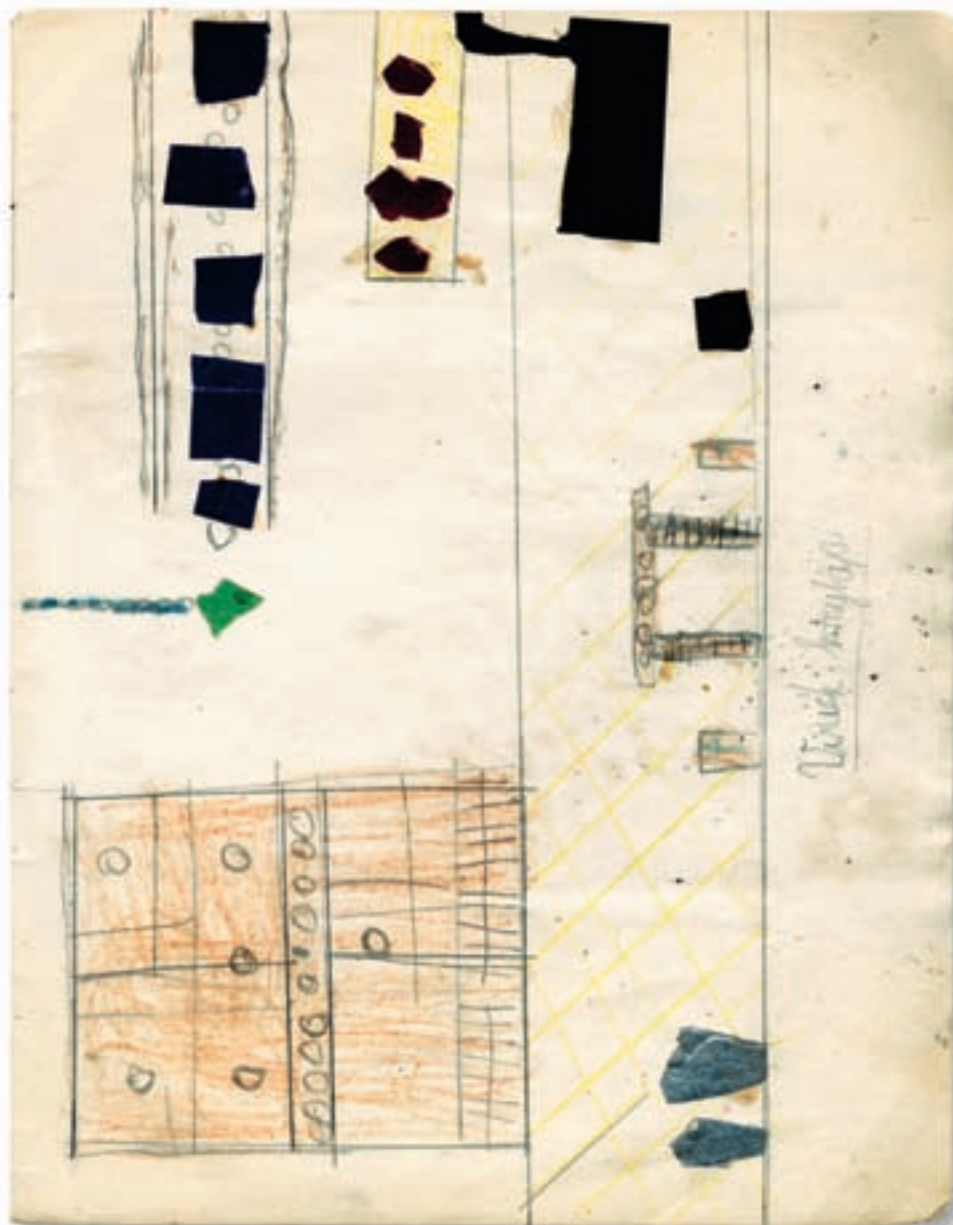

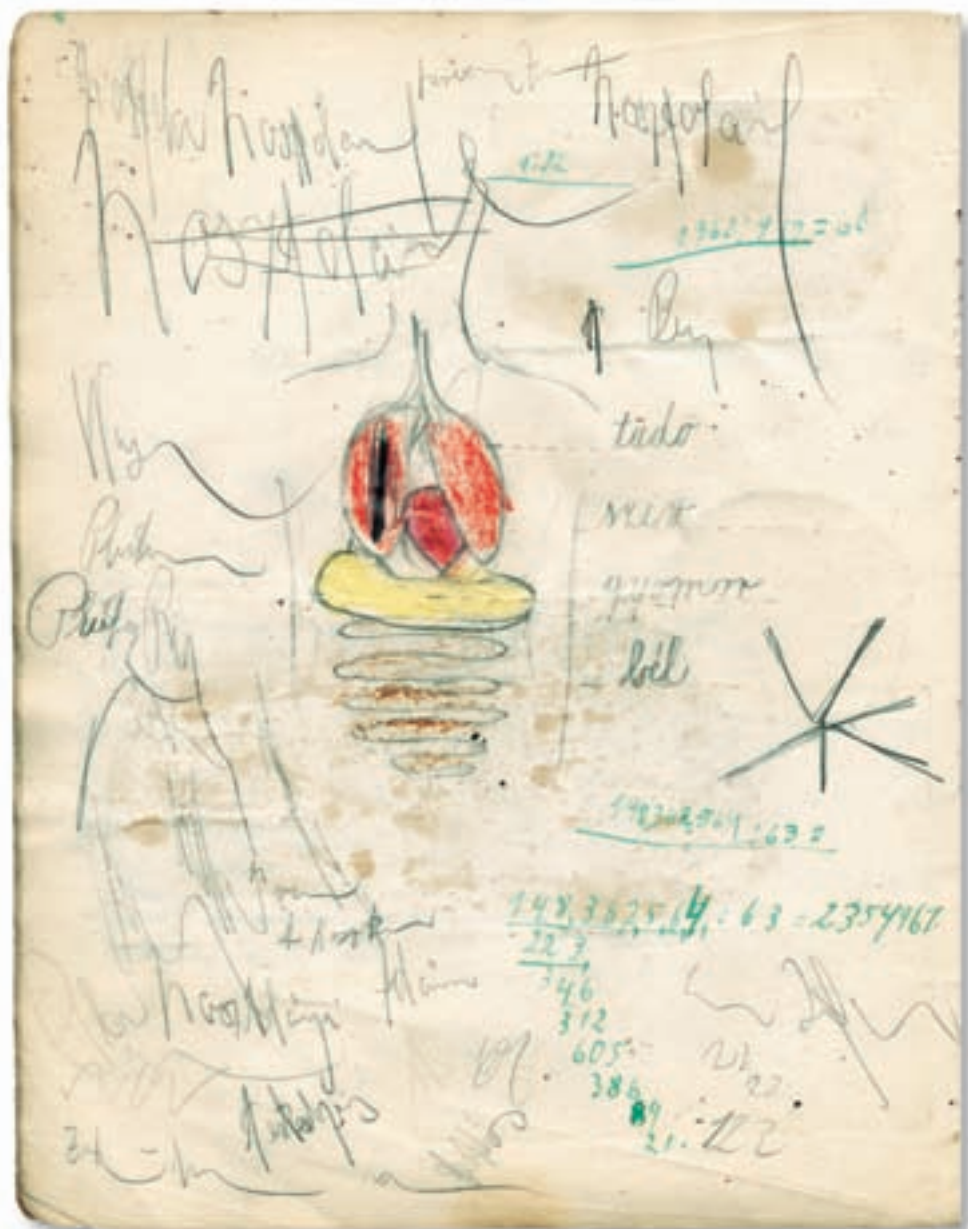
Levett az élő hó. Fehér
 minden. Megkezdődött
 a hólapdőzés, jön a
 Mikulás is az Angyal.

Greeshanna.

Melyik virágot szeretem a legjobban

Én az árvácskát szeretem a legjobban. Azért szeretem, mert nagyon szép színű, és nagyon szerény, kicsi. Én mikor ezt a virágot megismertem, három éves voltam, és akkor már ültettem. Mikor esett az

eső, arra emlékeztetett, hogy egy árva virág az (árvácska) árvácska. Legelőször két árvácskát láttam.

(Kosztolányi Ádám, II. oszt. tanuló, Budapest, 1921)

Bogdán József

Árvácska, szeretem

*Egy kék betű
a kertünkben,
egy ű betű.
Kis moccanás
a létünkben,
csend, fény, derű.*

*Egy csöpp tenyér
és belefér
a mindenség:
A tengerek,
az óceán,
a magas ég.*

*Zöld papucsban
egy lábikó,
egy botlás.
Egy zsebtükör,
egy tiszta szó,
egy csobbanás.*

*Ha anya szól,
ha apa hív,
a reggeli...
Oh, Istenem,
a fényedet
Te add neki!*

Régi dajkánk egyetlen öröme

*Itt lakik a dajka, aki rokonom,
rokona a fiamnak,
rokona a feleségemnek,
mert hét évig szolgált nálunk és mi szeretjük.*

*Azóta férjhez ment egy asztalossegédhez,
mellettünk, e sötét pincelakásban él,
mos rá, vasal és főz, mint nekünk azelőtt,
kedves és szelíd munkásasszony.*

*Ha kérdezem, hogy van, azt mondja: jól.
Ha kérdezem, mi baja, azt mondja: semmi.
Ha kérdezem, mit akar, azt mondja: semmit.*

*Nem volt gyermeke néki,
a gyermeke az én fiam volt,
s most gyermeke a gond.*

*A gond meg a szegénység.
A gond meg a nyomorúság.
A gond meg az árvaság.*

*Sötét az ablaka, ha arra megyek,
nem ég a lámpa, tűz se világít,
szemétbe kapirgál, súrolja a padlót,
sóhajtva rakosgat és maga elé néz.
De egyszer meglestem: a falra mosolygott,
egyedül volt otthon s a falra mosolygott,
mert látta magát, amint egy este
fényes konyhánkban állt a gáz-sütőnél,
karonülő fiammal, nagyon-ifjan,
s dalolt.*

1924

BÖZSI, A DAJKA

Sokszor az az érzésem Kosztolányi műveit olvasgatva, mintha folyamatosan saját családjának a regényét írná. A *Pacsirta*, a *Tanár az én apám* vagy az *Anyám arca* mind-mind erről tanúskodnak. Természetesen nemcsak közvetlen rokonairól beszél, hanem azokról is, akiket rokonként tisztel. 1924-ben írta a *Régi dajkánk egyetlen öröme* című versét, melyben Bözsit, a csinos és szorgalmas leányzót a család tagjának, rokonának nevezi. Bözsi a kis Ádám születésétől egészen 1922-ig volt a család hűséges szolgálója.

*Itt lakik a dajka, aki rokonom,
rokona a fiamnak,
rokona a feleségemnek,
mert hét évig szolgált nálunk és mi szerettük.*

A Kosztolányi-hagyatékot vizsgálgatva egy elsárgult borítékban rábukkantam Bözsi fényképére. Kosztolányi Dezsőné a férjéről írt regényes életrajzában így emlékezik meg a dajkáról: „A *gyermeken kívül, most Bözsi a dajka a legfőbb személy a házbán.*” Kosztolányi évek múlva is szinte naponta meglátogatja a nem messze lakó, de akkor már férjes, önálló életet élő asszonyt. Amikor 1936 júliusában halálos betegen utoljára engedik ki a szanatóriumból, még egyszer átvánszorog a közelben lakó régi dajkához is.

Budapesten járva felkerestem a Logodi utcát, és az 1945. január 2-án lebombázott Kosztolányi házzal szemben egy forró kőpadra ülve elővettem Bözsi fényképét. Akkor született ez a vers is, melyben a dajka a jócskán elkényeztetett Ádámot pirongatja.

Bogdán József

Ádám, hol vagy?

*Ádám, hol vagy, hol csavarogtál?
Kis szobád, nézd, akár a lomtár,
itt a zoknid, amott a sálad,
járj rendesen, ne húzd a lábad!*

*Ádám, hol vagy, hol csavarogtál?
Ez a szekrény nem itt, amott áll...
Tárva-nyitva ablak és ajtó.
Mit keres itt ez a szakajtó?!*

*Ádám, Ádám, ördögi gyermek,
csintalan vagy, mégis szeretlek.
Gyere gyorsan, fújd ki az orrod,
ne köszörüld folyton a torkod.*

*Apád alszik, ne zavard, kérlek.
Jaj, már megint sebes a térded!
Hol a táskád és a kabátod?
Úgy látom, a nyaklevest várod!*

KOSZTOLÁNYI ÁDÁM ELLENŐRZŐ FÜZETE

Kosztolányi Ádám 1932. március 11-én kedvetlenül lépegetett a Logodi utcában. A Mikó utca sarkán leült egy kőpadra, és elővette dicstelen ellenőrző füzetét. Miskolcgy tanár úr kéri a szülőket csütörtöki fogadórájára. Hogy magyarázzam ezt meg a szüleimnek? Szegény anya, annyi baja van otthon és a színházban is. Apu is rossz bőrben van. Mindegy... Istenre bízom sorsomat, legyen ő a segítségemre – mondta magában, és sietve hazament. Szótlanul átnyújtotta az apjának ellenőrzőjét, és mint aki rossz fát tett a tűzre, lesütött szemmel várta a fejleményeket.

Kosztolányi Dezső sárga szobaköntösben, melynek az öve a padlót söpri, hangosan, hogy a konyhában főzőcskésző felesége is hallja, rázendít:

*Miféle ördög bújt beléd,
bozontos úrfi, nagy fiam?
Hiába minden szentbeszéd...
Fejedben mindig rumli van.*

Ádám úgy érzi, meg kell védenie a mundér becsületét, és úgy tárja szét a karjait, mint a misét celebráló papok:

*Apuskám, értsd meg, semmi baj,
nem történt tényleg semmi vész.
Elhalkul majd a csatazaj.
Hidd el, a fiad tette kész.*

Kosztolányi Dezső mérgesen, az ellenőrző füzetet színpadiasan a magasba emelve és egy kicsit a konyha felé sandítva:

*Miféle tette, Istenem?
Jó tetted eddig, oly kevés.*

*Azt hiszed, nekem nincs szemem?
Egész valód egy tettetés!*

*Mert nem tanulsz, mert jár a szád,
mert panasz van rád mindenütt.
Hiába beszél az apád...
– Ez már egyszer kiderült.*

*Miskolcgy üzent: menjek el...
Lesül a képemről a bőr,
mert a kis úrfi felesel
és néha ablakot tör.*

Ilona kijön a konyhából, szelídkék kockás kötényébe törli kezét. Hol a pulykavörös férjére, hol pedig a behúzott nyakú fiára tekinget.

*Milyen ablakot, Jézusom!
Ablakot tör az én fiam?
Hidd el, Dezső, én nem tudom...
régén nem tudom, hogy mi van.*

Kosztolányi Dezső leveti szobaköntösét, arcát a tenyerébe hajtja.

*Nem tudod, persze nem tudod,
lehet, hogy nem is érdekel.
Mikor az ajtót becsukod,
kisfiad mindent szétszerel.*

*Neked a színház mindened:
Rivaldafény és tapsvihar.
– Néha meg kéne intened,
talán nem lenne annyi baj.*

Kosztolányi Ádám ellenőrző füzet

*Színes ceruzák szanaszét,
és itt egy zokni – párja nincs.
Szétszedte már a kanapét
és a gyönyörű baldachint.*

Ilona odamegy hozzá, gyengéden átöleli, és durusolva mondja:

*Mért vádolsz engem, mondd, miért,
az a bajod, hogy dolgozom?
Vállald te is a nevelést...
– Az apja lennél, ha jól tudom.*

Kosztolányi Dezső kivonja magát felesége öleléséből, és sétálni kezd a szobájában. Halkan, elcsukló hangon beszél:

*Ne feszítsd, kérlek, most a húrt.
Elég bajom van énnekem.
Vérzek, mint hentesnél a pult,
vagy mint a lánc a véreben.*

*Zöld tintám régen kiapadt,
elpártolt tőlem minden szó.
Nézd meg, belőlem mi maradt...
Billegek, mint a hintaló.*

Ádám odaszalad, és mindkettőjüket átöleli. Szepelve mondja:

*Apu, anyu, én jó leszek,
ma este kezdem: olvasok.
Megjegyzést többé nem teszek.
Eltűnnek majd a torlaszok.*

*Fiad lesz újra a zseni,
kire felnéznek társai.
Még ma el fogom kezdeni...
Szabad még ma este játszani?*

A latin tartalmat

nem tudtam. Kosztolányi Dezső

1931. XII/14.
Kosztolányi Dezső

Fiam vasárnap megfázással egész nap
ágyban volt és dolgozatát nem készít-
hette el.
Tisztelettel Kosztolányi Dezsőné

Kosztolányi Dezsőné

1931 dec. 13.

Fiam öt órát megfázás miatt mulasztott
1931. XII/15. Kosztolányi Dezső

Fiam egy órát fogfájás miatt mulasztott

1932 I. 9

Fiam megfázás miatt 5 órát mulasztott
1932 I. 11. Kosztolányi Dezső

A latin tartalmat nem tudtam.

1931. XII/14.

Kosztolányi Dezső

∞

Fiam vasárnap megfázással egész nap
ágyban volt és dolgozatát nem készít-
hette el.

Tisztelettel Kosztolányi Dezsőné

1931 dec. 13

∞

Fiam öt órát megfázás miatt mulasztott
1931. XII./15.

Kosztolányi Dezső

∞

Fiam egy órát fogfájás miatt mulasztott
1932. I. 9

Kosztolányi Dezső

∞

Fiam megfázás miatt 5 órát mulasztott
1932 I. 11.

Kosztolányi Dezső

Magyarból a mai órára nem készültem.
1932 jan 14. Kosztolányi Dezsőné

∞

Igazolom, hogy Ádám fiam meghülés
miatt f. h. 14-én nem ment iskolába.

Tisztelettel: Kosztolányi Dezsőné
1932 jan. 14.

∞

A latin órát közbeszólással zavartam.
1932 II./12

Kosztolányi Dezső

∞

Már szombaton be kellett volna írni,
hogy az osztályfőnök úr kéreti a szülőket
1932 II/25

Kosztolányi Dezső

10

Magyarból a mai órára nem
készültem.

1932 jan 14. Kosztolányi Dezsőné

Igazolom, hogy Ádám fiam
meghülés miatt f. h. 14-én
nem ment iskolába.

Tisztelettel:
Kosztolányi Dezsőné

1932 jan 14.

A latin órát közbeszólással
zavartam. Kosztolányi Dezső

1932 II/12

Már szombaton be kellett volna írni,
hogy az osztályfőnök úr kéreti a szülőket

1932 II/25 Kosztolányi Dezső

Ádám fiam meghülés miatt 5 órát mulasztott.
Bp. 1932 II/25 Kosztolányi Dezső

Magyar órán felszólítottak

hogy fogalmam sem volt, hogy

miről volt szó

Bp. 1932 III/9

Három órát meghülés miatt mulasztott.
Bp. 1932 III/9 Kosztolányi Dezső

Miskolczi tanár úr kéreti a szülőket csütörtöki fogadóórájára.

a. külöskés intézkedési fogadóórájára.
Kosztolányi Dezső

Bp. 1932 III/16

5 órát meghülés miatt mulasztott.
Tisztelettel

Bp. 1932 IV/12

5 órát gyengélkedés (meghülés) miatt mulasztott. Tisztelettel kérem a mai

tornaóra alól való fölmentését.
Bp. 1932 IV. 14. Kosztolányi Dezső

Ádám fiam meghülés miatt 5 órát mulasztott.

Bp. 1932 II/25 Kosztolányi Dezső

∞

Magyar órán felszólítottak és fogalmam sem volt, hogy miről volt szó.

Bp. 1932 III/9 Kosztolányi Dezső

∞

Három órát meghülés miatt mulasztott.

Bp. 1932. III/9 Kosztolányi Dezső

∞

Miskolczi tanár úr kéreti a szülőket csütörtöki fogadóórájára.

Bp. 1932 III/16. Kosztolányi Dezső

∞

5 órát meghülés miatt mulasztott.

Bp. 1932 IV/12

Tisztelettel Kosztolányi Dezső

∞

5 órát gyengélkedés (meghülés) miatt mulasztott. Tisztelettel kérem a mai tornaóra alól való fölmentését.

Bp. 1932. IV. 14. Kosztolányi Dezső

A tanításról elkéstem és ezt az ellen-
őrzőt nem hoztam el kellő időben.

Bp. 1932 IV./18. Kosztolányi Dezső

Tudomásul veszem, hogy fiam az
ellenőrzőt nem hozta el kellő időben

Bp. 1932 IV./26. Kosztolányi Dezső

Lábfájás miatt kérem a mai torna óra
alól való fölmentését

Tisztelettel: Kosztolányi Dezső

Bp. 1932 IV./28.

A görög könyvet otthon felejtettem.

Bp. 1932 V/11 Kosztolányi Dezső

Fiam rosszullet miatt nem készíthette
el magyar dolgozatát.

Tisztelettel: Kosztolányi Dezső

Bp. 1932 V/18

18

It tanításról elkéstem és ezt az ellen-
őrzőt nem hoz-
tam el kellő időben.

Bp. 1932 IV./18. Kosztolányi Dezső

Tudomásul veszem, hogy fiam az ellenőrzőt
nem hozta el kellő időben

Bp. 1932 IV./26. Kosztolányi Dezső

Lábfájás miatt kérem a mai torna óra
alól való fölmentését

Tisztelettel: Kosztolányi Dezső

Bp. 1932 IV./28.

A görög könyvet otthon felejtet-
tem.

Bp. 1932 V/11 Kosztolányi Dezső

Fiam rosszullet miatt nem készíthette
el magyar dolgozatát

Bp. 1932 V/18 Kosztolányi Dezső

Igazolom, hogy Ádám fiam
máj 25-én lázas meghűlés-
sel ágyban feküdt s ezért
nem mehett iskolába.

Kiváló tisztelettel:

1932. máj. Kosztolányi Dezsőné
26.

Igazolom, hogy Ádám fiam
kinzó gyomorgörcsök
miatt az első órát elmulasz-
totta.

Kiváló tisztelettel:

Kosztolányi Dezsőné

Igazolom, hogy Ádám fiam máj 25-én
lázas meghűléssel ágyban feküdt s ezért
nem mehett iskolába.

Kiváló tisztelettel:
Kosztolányi Dezsőné

1932. máj 26.

∞

Igazolom, hogy Ádám fiam kinzó gyo-
morgörcsök miatt az első órát elmulasz-
totta.

Kiváló tisztelettel:
Kosztolányi Dezsőné

KOSZTOLÁNYI ÁDÁM KARINTHY FRIGYESRE EMLÉKEZIK

Első emlékem róla négyéves koromból való. Felfújta két arcát, és változtatva ökölrel boksztolta ki belőle a levegőt. Akkor ez nagyon tetszett nekem. Ezután óhatatlanul a „vicces” jelző tapadt Frici bácsihoz. Később már mint

nagyobb, kilencéves gyermeket is elvittek hozzá. Megint viccelt. Egyik barátja a díványon aludt – mintha az alvó meghalt volna, gyertyát gyújtott fölötte, és a circumdederunt me kezdetű egyházi dalt énekelgette.

Bogdán József

Frici, a tréfamester

*Frici bácsi vicces ember,
mit kezdjen a renddel, csenddel?
Jó barátja a díványon,
szegényt elnyomta az álom.
Itt a gyertya, gyufa sercen,
vígán pislog a kredencen.
...Szegény meghalt... Istent hitte,
circum-circumdederunt me...*

*Ez az élet milyen furcsa,
elfogy, mint a véres hurka,
csak egy maszat a tányéron...
– nem lüktet a halántékom,
elalszik a vér az érben,
én ezt bizony meg nem értem.
Meghalt szegény – sokra vitte...
circum-circumdederunt me...*

*Jó pap bácsi, gyere gyorsan,
hű barátom fekszik holtan,
keze kihűlt, hasa fehér,
Isten bizony, mondom, nem él!
Homlokán két angyal matat,
barátom, ezt jól elszabtad,
beszálltál a halál-liftbe,
circum-circumdederunt me...*

*Koporsó lesz hideg ágyad,
tudom, nem ez volt a vágyad,
bor helyett most szenteltvízzel
csapkod a pap, én meg rímmel.
Ne mozogj hát, maradj csendben!
Nem beszél a halott, rendben?
Beszálltál a halál-ringbe,
circum-circumdederunt me...*

Bogdán József

100 szótagos fokon

100 szótagos fokon,
ne vegyétek zokon,
nincs barát se rokon,
a legjobbat hozom.
100 szótagos fokon.

100 szótagos fokon,
a napot nem lopom.
Ide a jó borom!
Egész nap csak rovom,
örömré van okom.
100 szótagos fokon.

100 szótagos fokon,
az ujjam nem szopom,
csak székemet nyomom.
Ne vegyétek zokon,
jó barát és rokon,
a legjobbat hozom,
100 szótagos fokon!

Bogdán József

Meghalt apám

*meghalt apám édesapám ágya előtt állt a halál
először csak pofon vágta azután meg hasba rúgta
sárga arcát ronggyá verte anyám fehér kispárnáján
ezüst tócsa volt a nyála apám apám édesapám
most is hallok búcsúszavad most is hallok ahogy mondd
nem is mondd géged zúgja beteg torkod sipítozza
ádámcsutkád apró halmát aranypihe csiklandozza
amikor én nálad jártam kétszer is megborotváltak
ádám ádám ezt tátogtad mint a pontyok úgy tátogtál
tükörponty a véres kádban kiköpted a lázmérődet
ólombetűk lepték arcod bemásztak az orrlukadba
megvakították a tested szétrobbant a lucskos lámpa
dülledt szemű éj sistergett égbe röppent égszín lelked
jaj istenem olyan csend lett álom vágyam megcsömörlött*

Kosztolányi Ádám 1936-ban,
amikor meghalt az édesapja

AZ IFJÚ KOSZTOLÁNYI ÁDÁM NAPLÓJÁBÓL

1934

1934. szeptember 7. Péntek délután. Már régóta szükségét éreztem, hogy leírjam állapotomat, hogy számot adjak magamnak mostani helyzetemről. Erre a lépésre a mindinkább növekvő, magammal és helyzettel való elégedetlenség ösztönöz. Ha jól megvizsgálom a dolgot, akkor azt kell találnom, hogy ez az elégedetlenség valóban nemcsak képzelődés. Már évek óta semmilyen kibontakozás, és állapotom is rosszabbodik. Ezért szükségesnek érzem, hogy alaposan megvizsgáljam, mi is az, ami miatt itt vagyok, és ilyen vagyok. Egyik legnagyobb fájdalom és kifogás magammal szemben kétségkívül a produktív alkotás hiánya. Ez hiú természetemnél fogva, engem különösen kellemetlenül érint, mert már idestova húszéves leszek, és még semmi érdemlegeset nem alkottam semmilyen téren. Lehet, hogy más fiúk is vannak így, de ez tagadhatatlanul hiba – ha talán nem is alkotnék különösebb dolgokat, de volna egy bizonyos irány, mellyel foglalkoznék, és azon a téren csinálnék is egyet-mást. Tény, hogy eddig még semmit sem csináltam, kivéve talán nyolcadikban. *A költői képzelet Vörösmarty műveiben* c. pályázatot. Ez állítólag nagyon jó volt. De nem hinném, hogy igazán értékes volt, hogy irodalmi és kritikai szempontból is megállná a helyét. Betegségemnek a lényege, azt hiszem, az a lelki beállítottság, melyben egészen kiskoromtól fogva vagyok. Ez egy bizonyos puha, unatkozó, nagyon infantilis és egocentrikus állapot. Ha van betegség, mely nem egy rázkódtatás folytán keletkezett, akkor az enyém az. Ennek a gyógyítása azért is volt nehéz, mert itt a betegség nem valami seb a lélek felületén, hanem úgyszólván maga a lélek, legalábbis

Az ifjú Kosztolányi 1932-ben

hihetetlenül össze van formálva vele. Ha visszagon-dolok, nyolc-kilenc éves koromra a betegség már akkor kétségtelenül kialakult volt, csak más formában. Bár abban a korban még nem kialakult az egyéniség, de egyes dolgok már kibontakoznak. Egy éles szemű megfigyelő már akkor észrevette volna, hogy beteg vagyok. A művészetek közül különösen

a képzőművészet volt az, mely iránt majdnem mindig averzióm volt. Mikor kilencéves koromban Olaszországban voltam, szégyellem bevallani, hogy majdnem semmi sem tetszett. Nézzük a többi dolgokat. A zene, az nagyon tetszett, és sokszor ma is tetszik, bár itt is egyes dolgok iránt érzéketlen vagyok. De a zongorázásban sajnos semmire se vittem. Ez valószínűleg valami belső gátlásból származott. Ami az irodalmat illeti – ott az utóbbi években elég sokat olvastam, de sajnos itt is azt kell mondanom, hogy nincs vagy nagyon ritka az a bizonyos természetes érdeklődés a könyvek iránt. Egy-egy cím, tárgykor, esetleg a könyv külseje is néha megkap. De ha foglalkozni kezdek vele, akkor egy-egy fejezetet leszámítva, nem tud bennem igazi érdeklődést kelteni. Kis-koromban nagyon keveset olvastam, de nagyon sok könyv járt a kezemben. Én nem voltam sem Verne-, May Károly- vagy Cooper-faló, és folyamatosan, azt hiszem, vagy tizenhárom éves koromig nem olvastam végig egy könyvet sem, bár ismétlem, elég sokat forgattam a könyveket. Vagy nyolcéves koromban kezdődött bennem bizonyos érdeklődés a könyvek iránt, helyesebben az irodalom iránt. A vershez különösen nincs tehetségem – egy hiányzó rímet például nem tudok kiegészíteni, amikor az kézenfekvő volna. Novellát, tárcát nemigen próbáltam még írni, igaz, hogy valószínűleg nem is igen tudnék. Nézzük most a tudományokat. Valamikor ezek is érdekelték

– kilencéves koromban a csillagászat. De ebbe se tudtam igazán belemerülni. Most pedig a természet-tudomány nem nagyon érdekel. Talán egyes dolgai-ban a pszichológia és a filozófia... Azt hiszem e tekintetben vannak intuitív meglátásaim. Külön fejezetet érdemelne, hogy a technika terén milyen tudatlan és elmaradott vagyok. Ez aztán sohasem érdekelt. Egy gép szerkezetét nem tudom megérteni. De ez nem olyan nagy baj. Ugyancsak elmaradott vagyok kézügyesség és egyéb testi ügyességek, leleményesség terén. De a többi dolog megoldásával ez is megoldódik. Nézzük most a nyelvtanulást. E téren is kétségbeejtő a helyzet. Nem tudok se németül, se franciául és semmiféle idegen nyelvet. Térjünk át most egy másik fontos dologra, a nő problémájára. Nőkkel sohasem tudtam érintkezni. Az utóbbi időben örült problémát okoz, hogy nem tudok beszélni velük. Ez nagyon kínos érzés. A szexualitás terén pedig eddig nem volt semmi. Igaz, egyszer elmentem egy prostituálthoz, de nem sikerült semmi. Azután (nagy szó!) most vasárnap a korzón, életemben először megszólítottam egy kis nőt, aki a divatszalonban dolgozik. Elvittem moziba, az angolkparkba, majd vacsorázni a Várkert kioszkba, de őszintén szólva egy kicsit unalmas volt vele. Én nagyon nehezen beszélek és sokat hallgatok. A harmadik találkozásakor megpendítettem előtte valamit, de nagyon megharagudott, úgyhogy alig lehetett kiengesztelni.

